

Mistä luovuus kumpuaa?

Askel 7-8 / 01

Päiviö Latvuksen kirjan Ymmärryksen Siivet - miksi tiede on länsimaista? (Omega Kirjat, 2000) esipuheessa professori Jukka Kemppinen toteaa, että "tämä kannattaa lukea" ja takakannessa professori Uusikylä hämmästelee, että tekijä on diplomi-insinööri. Uudet näkökulmat tulevat kuitenkin usein koulukuntien ulkopuolelta, joten diplomi-insinööri on aivan sopiva henkilö tarkastelemaan luovuuden historiaa, koska "mestari ei löydä uutta paradigmaa".

Latvus esittää heti johdannossa kirjansa loppupäätelmän: "Hän se on - avaintekijä: äiti, vaimo, sisar, tytär". Latvus käy läpi ihmiskunnan historian luovia jaksoja eri kulttuurien kautta ja osoittaa kerta toisensa jälkeen miten naisen, lapsen ja kodin merkitys on ratkaisevaa luovien yksilöiden synnylle.

Latvuksen mukaan tiede syntyi ympäristössä, jossa luontoa ei enää palvottu jumalana. Sen oli luonut mielekäs Jumala. Fyysikko Maxwell totesi virkaanastujaisesityksessään, että luontoa tuli tutkia juuri Jumalan kunniaksi. Latvus osoittaa, että toinen ratkaiseva tekijä oli uskonpuhdistuksen synnyttämä kristinusko, joka nosti naisen ja lapsen tasavertaiseen asemaan miehen rinnalle. Luovat yksilöt syntyivät turvalliseen perheeseen, jolloin lapsen herkkyys säilyi aikuisuuteen asti. Tällaiset herät innovatiiviset yksilöt nostivat Euroopassa teknologian tieteiden rinnalle ja ottivat käyttöön insinööri-sanana vuonna 1086.

Latvuksen kirja osoittaa virheellisiksi monia moderneja myyttejä: Galilein ristiriita kirkon kanssa ei osoita Raamattua tieteen vastaiseksi vaan paljastaa kirkon oppineiden lukkiutuneet asenteet. Renessanssin humanistiset ainekset jarruttivat tieteen kehitystä. Perintötekijöiden vaikutus luovan yksilön syntyyn on vaatimatonta. Kristinusko ei ollut naisen alistaja vaan vapauttaja. Ilman kristinuskoa meillä ei olisi sairaaloita, yliopistoja, luku- ja kirjoitustaitoa, vapaita demokratioita, orjatonta yhteiskuntaa, nykyistä oikeuslaitosta ja monia taiteen mestariteoksia.

Latvus osoittaa konkreettisin esimerkein raamatullisen maailmankuvan ja luovuuden välisen yhteyden. Nobelisteista juutalaisia on yli 20%, protestanttisia kristittyjä seuraavaksi eniten. Ilman fyysikko Michael Faradayta, joka oli pienen vapaakirkon saarnaaja, meillä tuskin olisi kännyköitä ja televisiota. Johan Sebastian Bach sävelsi Jumalan kunniaksi ja Rembrandt kuvasi itsensä Kristuksen ristin juurelle antaen ymmärtää, että hänen syntinsä johtivat Kristuksen kuolemaan. On helppo yhtyä Latvuksen toteamukseen, että "juutalaisilla ja kristityillä olisi syytä kirjoittaa historiaa uudestaan".

Latvus marssittaa lukijan eteen monia, ainakin itselleni uusia, kiehtovia persoonia kuten Maimonides, Philoponos, Anselm Canterburylainen ja Grosseteste. Mieleeni jäivät lukuisat uutta näkökulmaa korostavat toteamukset: "jättiläisten harteilla", "äiti tekee pojan", "ruudinkeksijän naiset ovat vapaita" ja "mies luo vaimonsa". Kirja auttaa ymmärtämään puritaanien, hugenottien ja pietistien merkitystä, Venäjän luovuuden

esteitä, helleenien yhteiskuntaa, Kiinan kehityksen pysähtymistä, Intian maailmankuvan vaikutusta, islamin naiskuvan kehitystä, fransiskaaniin merkitystä, Japanin muutosta ja Britannian herätysten vaikutusta.

Latvus on itse esimerkki teesistään. Hän esittää näkemyksensä kristityn nöyryydellä enemmänkin arasti kysyen kuin varmasti väittäen. Kirjaan on valitettavasti jäänyt monia kirjoitus- ja ladontavirheitä. Tämän tason kirjan ei myöskään pitäisi alkaa irtoilla liimauksistaan jo toisella lukukerralla. Paikoin teksti tuntuu hieman raskaalta. Joidenkin kirjassa kuvattujen henkilöiden (esimerkiksi Rousseau, Hegel ja Voltaire) vaikutusta historiassa en itse olisi arvioinut yhtä myönteisesti.

Latvuksen teesi kristinuskon, äidin ja lapsen ratkaisevasta merkityksestä on hyvin perusteltu. Kirjansa lopussa Latvus toteaa, että "kristillinen maailmankuva on katoamassa ja tietoisuus ihmisen rajallisuudesta on hitaasti vaihtumassa itseriittoisuuden tunteeseen". Äskettäin tehdyn tutkimuksen mukaan yli 90% tieteen huippunimistä onkin ateisteja.

Miten voi sitten lapsi ja perhe? "Taasko se perkele silmänsä avasi?", reagoi 16-vuotias äiti lapsensa heräämiseen erään lehden lukijakirjeen mukaan. Avioerojen määrä on korkea ja monet maamme lapsista tarvitsevat psykiatrista hoitoa. " Herran pelon " hylkääminen on viisauden loppu. Jokaisen kristityn toivoisi tutustuvan tähän kirjaan ja ymmärtävän sen sanoman.

MATTI LEISOLA
PROFESSORI

(Kirjan toinen painos, vuodelta 2002, on sidottu, joten se pysyy koossa innokkaimpienkin lukijoiden käsissä! Toisessa painoksessa on myös hypoteesia vahvistavaa lisäaineistoa. Myös Leisolan löytämät painovirheet on eliminoitu. PL)